MALTA

QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE

Seduta tat-30 ta' Novembru, 2005

Citazzjoni Numru. 138/2004

A

vs

B

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 4 ta' Mejju 2004 a fol. 1 tal-process fejn gie premess:-

Illi l-kontendenti kkuntrattaw zwieg bejniethom fis-17 ta' Mejju 1980, kif jirrizulta mic-Certifikat taz-Zwieg relattiv li kopja tieghu hija annessa u esebita u mmarkata bhala Dok. “A”;

Illi l-kunsens tal-partijiet kien gie ottenut bi vjolenza morali u fizika, jew biza';

Illi l-kunsens tal-partijiet kien vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni dwar il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha;

Illi ghalhekk iz-zwieg celebrat bejn il-kontendenti huwa null u bla effett fil-Ligi *ai termini* tad-dispozizzjonijiet ta' l-**artikolu 19 ta' l-Att Dwar iz-Zwieg ta' l-1975 (Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta);**

Illi l-istess attur talab lil din il-Qorti sabiex ghar-ragunijiet premessi;

1. Tiddikjara z-zwieg ikkuntratt bejn il-partijiet fis-17 ta' Mejju 1980, null u bla effett fil-Ligi, ghar-ragunijiet fuq premessi;

Bl-ispejjez kontra l-konvenuta minn issa ngunta in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici, il-lista tax-xhieda u l-elenku tad-dokumenti a fol. 3 u 4 tal-process.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-affidavit ta' **A** minn fol. 6 sa fol. 9 tal-process.

Rat id-digriet tal-affidavit moghti fil-21 ta' Lulju 2004 fejn il-Qorti pprefiggiet lill-attur tletin (30) gurnata sabiex jipprezenta l-provi kollha li jista' permezz tal-procedura tal-affidavit.

Rat in-nota tal-attur A datata 9 ta' Dicembru 2004, a fol. 17 li permezz taghha prezenta c-certifikat taz-zwieg.

Rat ir-rikors tal-attur A datat 7 ta' Dicembru 2004, fejn talab biex il-Qorti tawtorizzah li jinotifika lill-konvenuta wara l-hin legali.

Rat id-digriet datat 9 ta' Dicembru 2004, fejn il-Qorti laqghat it-talba.

Rat il-verbal datat 13 ta’ Jannar 2005, fejn il-kawza giet differita ghan-notifika.

Rat ir-rikors tal-attur A datat 7 ta’ Frar 2005, fejn talab biex il-Qorti tawtorizzah li jinotifika lill-konvenuta wara l-hin legali.

Rat id-digriet datat 8 ta’ Frar 2005, fejn il-Qorti laqghat it-talba.

Rat in-nota tal-attur A datata 6 ta’ April 2005, a fol. 30 li permezz taghha prezenta l-affidavit ta’ **huh Victor Micallef** u tal-**Kappillan Dun Karm Mercieca.**

Rat il-verbal datat 13 ta’ April 2005, fejn Dr. Rachel Loporto Montebello ghall-attur iddikjarat li ma kellhiex provi izjed.

Rat il-verbal datat 11 ta’ Mejju 2005, fejn Dr. Rachel Loporto Montebello ghall-attur irrimettit ruhha ghall-provi. Il-Qorti tat fakolta’ lill-konvenuta biex tipprezenta nota ta’ osservazzjonijiet fi zmien 20 gurnata, bil-visto/notifika lid-difensur tal-kontro-parti li jkollu 20 gurnata biex jirrispondi. Il-kawza giet differita ghas-sentenza ghat-30 ta’ Novembru 2005.

Rat li l-konvenuta ghalkemm notifikata bic-citazzjoni attrici ma pprezentat l-ebda nota ta’ eccezzjonijiet u ghalhekk baqghat kontumaci.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat il-provi kollha prodotti.

Rat l-atti kollha tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

i) PRINCIPJI LEGALI.

Illi l-attur qed jitlob li z-zwieg celebrat fis-17 ta’ Mejju 1980 jigi dikjarat null u bla effett *ai termini* tas-**sub-incizi (a) u (d) tal-Artikolu 19 (1) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta’ Malta**.

Illi **l-artikolu 19 (1) (a) u (d) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta’ Malta** jinqraw hekk kif gej:-

Artikolu 19 (1*)* *“B’zieda mal-kazijiet fejn zwieg ikun null skond xi dispozizzjoni ohra ta’ dan l-Att, iz-zwieg ikun null:-*

(a) *“jekk il-kunsens ta’ xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bi vjolenza, sew fizika sew morali, jew biza’”;*

(d) *“jekk il-kunsens ta’ xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b’difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b’anolomija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg”.*

Illi l-Qorti sejra tghaddi biex tezamina n-nullita’ taz-zwieg *o meno* taht dawn l-artikoli separatament, u fl-ewwel lok, taht **l-artikolu 19 (1) (a) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta’ Malta** li jghid illi z-zwieg ikun null jekk il-kunsens inkiseb bi vjolenza, sew fizika sew morali, jew biza’.

Illi din il-Qorti fil-kawza fl-ismijiet **“Lorenza *sive* Laura Muscat xebba Borg vs Av. Dr. Paul Micallef u P.L. John Privitera noe.”** (Prim’ Awla - 17 ta’ Frar 1988), qalet illi sabiex zwieg ikun invalidat fuq din il-premessa, u cjoe’ **artikolu 19 (1) (a)**, il-biza’ jrid jkun ta’ certu gravita’, pero’ jista’ jkun assolut jew relattiv. Il-biza’ tkun assoluta meta tkun tant gravi illi ggieghel bniedem normali jibza’ tant illi jidhol fiz-zwieg kontra l-volonta` tieghu. Ezempji ta’ dan hu meta jkun hemm theddid ta’ qtil. Il-biza’ tkun relattiva meta tkun tali li jekk imposta fuq persuna timida jirrizulta f’biza’ li hija relattivament gravi u dan ghaliex kollox jiddependi fuq il-karattru tal-istess persuna.

Illi fil-kaz **“Tanya Curmi vs Charles Curmi**, (Prim’ Awla tal-Qorti Civili deciza fit-18 ta’ Mejju 1988), il-Qorti qalet illi

“in order to be considered as a vice of consent, regard must be had not only to the gravity of such fear, but also to the character and condition of the person subjected to the fear”.

Illi pero’, kif isostnu l-awturi ***L. Wrenn***, u **Brown R.** *“there must also be some objective gravity that is at least prudently feared.”* Ghalkemm wiehed irid iqis biza’ b’mod soggettiv, ma jistax jigi minsi l-aspett oggettiv tal-gravita’ tal-biza’ li dejjem fl-ahhar mill-ahhar ghandu jittiehed bhala test decisiv.

Illi sabiex wiehed jasal ghal definizzjoni ta’ biza’ xieraq li wiehed jirreferi ghal dak li gie msemmi fid-decizjoni **“Mary Lourdes Spiteri vs Christian *sive* Cristino Spiteri”,** P.A. (F.D.) fis-6 ta’ Lulju 1993), fejn il-Qorti qalet hekk:-

“Ghal dak li jirrigwarda l-biza’ din tista’ tigi definita fi trepidazzjoni jew eccitament kbir fil-mohh li jigi kawzat minn xi ncident jew haga kemm ta’ dak il-hin, kemm minn haga li tista’ tigri fil-futur. Dan it-tahwid fil-mohh irid ikun tali li jaffettwa l-mohh ta’ min qieghed jaghti l-kunsens u li jaghtih biex jevita dak li qieghed jigrilu jew dak li jista’ jigrilu”.

Illi fil-kawza **“Josephine Drew xebba Cutajar vs Dr. Thomas Abela u P.L. Charles Vassallo noe.”** (P.A. (F.D.) fit-12 ta’ Marzu 1992), il-Qorti ddefiniet biza’ bhala *“dik l-offiza li titwettaq kontra l-liberta’, hekk li, precizament minhabba din il-biza’, ‘quis cogatur ad contrahendum matrimonium”.*

Illi fis-sentenza **“Mary mart Gaetano Bilocca vs Gaetano Bilocca”,** (P.A. (F.D. – 16 ta’ Mejju 1990) il-Qorti qalet illi biza’ hija *“the effect, which force, whether physical or moral, induces in the mind of the future spouse”.*

Illi l-istess inghad fil-kawza **“Joseph D’Ugo vs Rita D’Ugo”** (P.A. (F.D.) – 28 ta’ Gunju 1994), fejn il-Qorti qalet hekk:-

"Il-biza' tirrizulta minn tliet elementi. Fl-ewwel lok, trid tkun gravi; fit-tieni lok, il-persuna li qed jezercitaha jrid ikun kapaci, presumevolment li jesegwixxi dak li qed jhedded li jaghmel; u fit-tielet lok, il-biza' trid tkun il-mottiv principali ghaliex il-persuna tasal li tizzewweg, biex tevita l-konsegwenzi tat-theddid".

Illi l-attur issemmi wkoll l-**artikolu 19 (1) (d)** li jipprovdi li zwieg ikun null jekk *"vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg"*.

Illi b'difett serju ta' diskrezzjoni, il-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' mmaturita' li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku. Li kieku l-legislatur irrikjeda maturita' shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' <u>*discretio judicii*</u> hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita' ta' parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti taghha ghar-rabta taz-zwieg.

Illi kif jispjega ***Bersini***, id-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti u interdipendenti:-

"la piena avvertenza e il deliberato consenso….La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturita' di giudizio e la maturita' affettiva…. La maturita' di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all'atto da compiere, agli oblighi essenziali da assumersi e ai doveri cognugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturita' affettiva comporta generalmente quella adequata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotivita' che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volonta' e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo cosi' una mancanza di consenso libero (immaturita' affettiva) e ponderato (immaturita' di

giudizio)" ***(Bersini. F.,*** **Il Diritto Canonico Matrimoniale (Torino, 1994)**, p. 97.)

Illi l-istess awtur ikompli jispjega li *"e necessaria la discrezione non tanto per l'atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazzione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l'eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrare, per qualsiasi motivo, la capacita' intellettiva e volitiva sopra descritta sia gravemente alterata o ad dirittura mancante, si dovra' ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio. "……..se il soggetto non e' in grado di superare (i) condizionamenti interiori, allora si dira' che la scelta di lui non e stata libera; In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe' col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa' coniugale, sia nei rigwardi dell' altra parte sia nei rigwardi della parole"* ***(Pompedda, MF.,*** **Incapacita' di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento (Bologna, 1991)**, pp. 231, 233).

Illi l-awtur ***Viladrich*** jispjega li:-

"The discretion of judgment refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring" (***Viladrich, P.J.***, **Matrimonial Consent in Code of Cannon Law Annotated (Montreal, 1993*)***, *p. 686).*

(ii) APPREZZAMENT TAL-PROVI PRODOTTI.

Illi mill-provi prodotti jirrizulta li l-partijiet izzewgu fis-17 ta' Mejju 1980 u dan meta l-attur kellu 21 sena u l-konvenuta kellha 17-il sena biss u jidher car mix-xhieda kollha prodotta li l-istess koppja kienet saritilha pressjoni sabiex tizzewweg minn omm il-konvenuta, li wara li kienet romlot, kienet ghaddiet minn trawma, u kienet inkoraggiet b'kull mod possibbli sabiex tghix mal-konvenuta bintha u sahanistra sabiex jizzewgu. Fil-fatt il-koppja parti fil-kawza odjerna bdew jghixu ma' omm l-konvenuta qabel iz-zwieg u kien ura d-disaprovazzjoni tieghu dwar dan Dun Karm Mallia, izda jidher li kien kollu ghalxejn minkejja li huwa kellem lill-omm l-konvenuta Doris Tanti. L-istess xhud ikompli jixhed li huwa kien oppona wkoll ghaz-zwieg tal-koppja *stante* li skond huwa dan kien ser isehh minghajr preparazzjoni u meta l-istess koppja kienet immatura, specjalment ghall-konvenuta, li kellha biss dak iz-zmien 17-il sena u l-koppja kienet ilha taf lil xulxin biss sena u nofs u litteralment kienu gew ikkaparati minn omm il-konvenuta, kif inghad u kif deskritt mill-istess xhud importanti u mill-imsemmi attur f'din il-kawza.

Illi dwar dan l-istess qassis jghid testwalment fl-affidavit tieghu datat 18 ta' Marzu 2005 a fol. 36 tal-process:-

"Jiena stajt nifhem ukoll li omm B, jigifieri Doris kienet qed thajjarhom biex jizzewgu u biex jibqghu jghixu fid-dar taghha. Fil-fatt lil A hi kienet laqghetu fid-dar taghha, u kienet qiesha ikkaparatu daqsxejn, u kienet ukoll "patronizing" mieghu, jiena nahseb li f'A kienet sabet kenn ta' rifugju wara l-mewt ta' zewgha".

Illi dan jikkoroboha dak li xehed l-attur li jghid li kien ilu johrog mal-konvenuta mindu din kellha 14-il sena u mill-ewwel jidher li dahlet in xena ommha li kienet tinsisti li l-istess koppja tibqa' d-dar u ghaliha lanqas kien johorgu u minn hemm l-attur sab ruhu jghix mal-familja taghha. Kien biss kwistjoni ta' ftit zmien meta bdiet issir pressjoni fuqu biex jizzewgu, pressjoni li l-istess attur ftit seta' jilqa' ghaliha meta fi ftit zmien safa' maqtugh minn kulhadd,

sahanistra mill-familjari tieghu. Fuq dan l-istess attur jghid li l-Kapillan ta’ Hal Qormi, Dun Vincenzo Deguara lanqas ried izzewwighom, izda l-istess koppja kienet gja ddecidiet u omm il-konvenuta kellha influwenza kbira u determinati dwar dan u jidher car li din il-kopjja effettivament ma’ kellha l-ebda xelta hlief li taghmel dan il-pass, iktar u iktar meta kienu joqghodu mal-konvenuta u allura dwar spejjez ta’ zamma tad-dar kienu jiddependu ghall-kollox fuqha, s’intendi apparti dak kollu li inghad iktar il-fuq, korroborat kif fuq inghad u wkoll mix-xhieda ta’ Victor Micallef. Ghalhekk jidher li dan iz-zwieg kien null abbazi li l-kunsens tal-partijiet kien vizzjat abbazi ta’ l-**artikolu 19 (1) (a) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta’ Malta.**

Illi bhala fatt jinghad li l-partijiet isseparaw wara li ma’ baqawx jghixu ma’ omm l-konvenuta, u dan minkejja li kellhom zewgt itfal, u l-attur jammetti li kellu gja relazzjoni ma’ mara ohra u l-konvenuta jidher li llum ghandha relazzjoni u tghix ma’ persuna ohra.

<u>III. KONKLUZJONI.</u>

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta’ u tiddeciedi,** billi fil-kontumacja tal-konvenuta, **tilqa’ t-talba attrici biss fis-sens hawn premess** u b’dan illi:-

(1) Tiddikjara z-zwieg ikkuntratt bejn il-partijiet fis-17 ta’ Mejju 1980, null u bla effett fil-Ligi, ghar-ragunijiet fuq premessi konsistenti mill-fatt li l-kunsens tal-partijiet kien vizzjat abbazi ta’ l-**artikolu 19 (1) (a) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta’ Malta.**

Bl-ispejjez jinqasmu bin-nofs bejn il-partijiet.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------